

Serviceeftersyn

Forvaltningen af græsningsarealer i Naturstyrelsen Vadehavet

Af Stine Nüchel Tuxen

25.09.19.

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	3
Helårsgræsning.....	4
Ingen tilskuds fodring.....	6
Dyreart.....	7
Græsningstryk.....	8
Samgræsning.....	8
Ophævelse af skovgærdet.....	9
Store sammenhængende hegninger.....	10
Ophør med enkeltbetaling.....	11
Ophør af brakpudsning.....	13
Naturmål eller naturhensyn nævnt i kontrakten.....	14
Score for den enkelte kontrakt.....	15
Prioritering af beskyttede arealer.....	17
Græsningsaftaler.....	18
Sammenfatning af resultater for de 8 anbefalinger.....	18
Konklusion.....	19
Politiske anbefalinger.....	19
Litteratur.....	20

Indledning

Denne gennemgang af Naturstyrelsens arealer har til formål, at vurdere i hvilket omfang naturstyrelsen Vadehavet har implementeret forskeres anbefalinger i deres naturforvaltning og om det kan gøres i et større omfang end nu.

Naturstyrelsen ejer samlet 208.000 hektar hvoraf 89.000 hektar er lysåben natur og 107.000 hektar er skov. Forskere anbefaler udsætning af store planteædere i både skov og lysåben natur, alligevel er det kun 25% af naturstyrelsens lysåbne arealer, der forvaltes med græssende dyr og så godt som ingen af skovene. Vi kan hermed konkludere at Naturstyrelsen ikke følger forskernes anbefalinger på 75% af de lysåbne arealer samt alle skovarealerne. Her forholder vi os udelukkende til arealerne med aktiv naturpleje i form af græsning, for at undersøge om naturstyrelsen, på disse 25% af deres lysåbne arealer, følger forskernes anbefalinger.

Verdens Skove har fået aktindsigt i forpagtningskontrakter og græsningsaftaler for Naturstyrelsens enheder. I denne rapport behandler vi udelukkende kontrakter og græsningsaftaler for enheden Vadehavet. Kontrakter med jord i omdrift er frasorteret og behandles ikke i denne sammenhæng. I alt er 73 kontrakter og græsningsaftaler behandlet i rapporten.

Enheden Vadehavet, var den første enhed, som Verdens Skove modtog kontrakter fra og derfor er det denne enhed, den første rapport omhandler. Det er planen at udarbejde tilsvarende rapporter for de øvrige 15 enheder.

Til støtte for gennemgangen af kontrakterne, har Verdens Skove tidligere anmodet om aktindsigt til Naturstyrelsen, for at få et kortlag til GIS, til de af Naturstyrelsens arealer, der er bortforpagtede eller hvor der er en græsningsaftale. Dette ønske kunne dog ikke efterkommes, da Naturstyrelsen ikke har et sådan kortlag. Derfor har Verdens Skove selv udarbejdet et kortlag, hvor Naturstyrelsen Vadehavets bortforpagtede arealer og arealer med græsningsaftaler er indtegnet. Se: tiny.cc/NSTarealer Bemærk at hegnslinjerne er vejledende, da de er tegnet ud fra scannede kopier af kontrakterne. For at vise, at det ofte kun er en mindre del af naturen i f.eks. plantagerne der er græsning på, er der også lavet et kortlag, hvor enkelte af Naturstyrelsens arealer, i nærområdet af et areal med græsning, er indtegnet. Bemærk venligst, at matriklerne på Rømmø i flere tilfælde består af lange strimler, der vanskeliggør en tydning af ejerforholdet. Der henvises til Miljøgis for større nøjagtighed.

Kontrakterne er vurderet på følgende 8 forskeranbefalinger som er hentet fra forskernes anbefalinger til Naturstyrelsen i forbindelse med Servicetjekket og fra publikationen ”Virkemiddelkatalog for Natur” udarbejdet af forskere ved Århus Universitet og Københavns Universitet.

1. Helårsgræsning
2. Ingen tilskuds fodring
3. Samgræsning
4. Ophævelse af skovgærdet
5. Store, sammenhængende hegninger
6. Ophør med hjemtagning af enkeltbetaling
7. Ophør med brakpudsning
8. Naturhensyn og -mål nævnt i kontrakten

Hvert af de otte anbefalinger er beskrevet og begrundet i starten af de respektive afsnit i rapporten.

Helårsgræsning

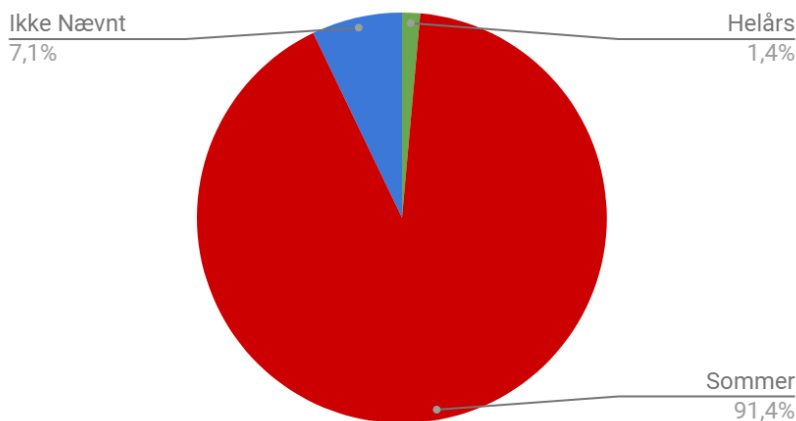
Forskerne anbefaler udsætning af store planteædere, som går ude på arealet hele året rundt.

”Store planteædere har ekstremt stor betydning for biodiversiteten af andre dyr, planter og svampe. Meget af den tilbagegang i biodiversitet vi observerer i dag skyldes at der er overgræsning eller undergræsning i naturområderne.” (virkemiddelkatalog)

Af store planteædere anbefales hjemmehørende arter som kvæg, heste, hjorte, bison, elge og vildsvin. Antallet af dyr skal bestemmes ud fra fødegrundlaget på det givne areal, dyrene skal kunne gå på arealet hele året, uden tilskudsfordring, og i et sådan antal at de får ædt op om vinteren.

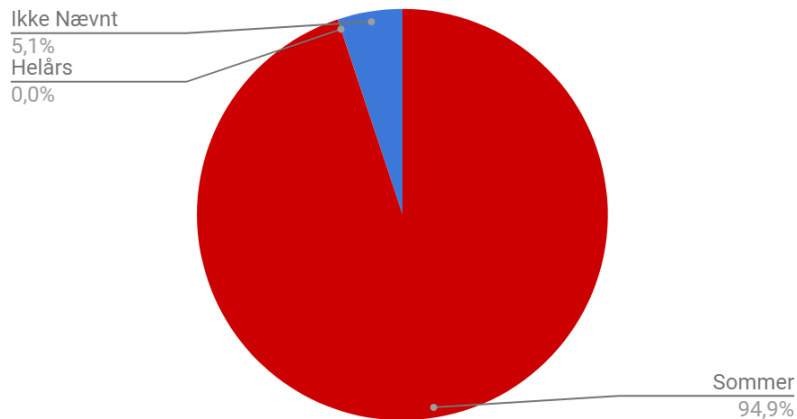
Naturstyrelsen Vadehavet har kun helårsgræsning skrevet ind i en enkelt af deres kontrakter, svarende til 1,4% af kontrakterne. På 7,1% af kontrakterne er det ikke oplyst om det er helårsgræsning eller sommergræsning, men det forventes at der her er tale om ældre kontrakter med sommergræsning.

Helårsgræsning fordelt på kontrakter

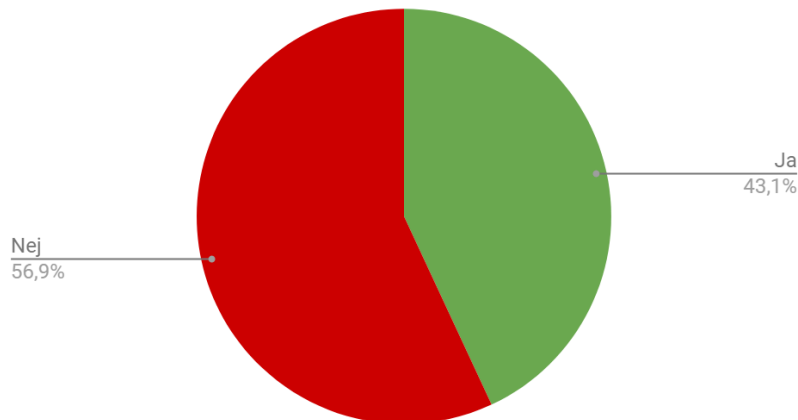
Når vi ser på helårsgræsning fordelt på areal, udgør helårsgræsning kun 0,4 hektar. imens sommergræsning fylder 1970,55 ha. På 105,81 hektar er det ikke nævnt i kontrakterne, men det forventes at der også er sommergræsning på disse arealer. Det viser, at anbefalingen om helårsgræsning kun er rullet ud på mindre end 0,1 % af enhedens græsningsarealer.

Helårsgræsning fordelt på areal

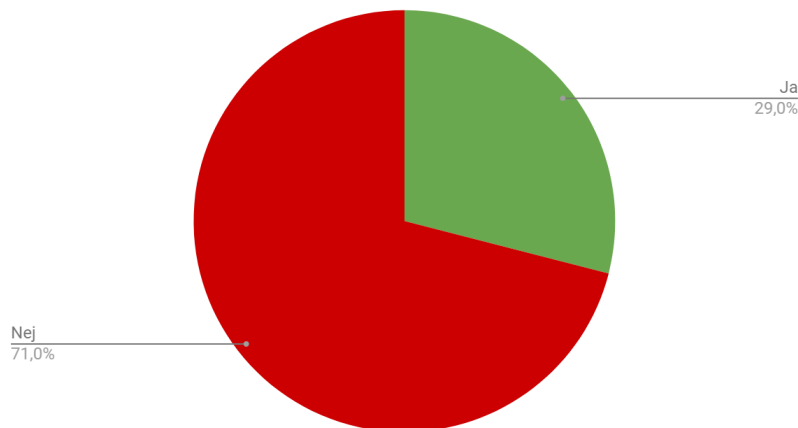
Det vurderes at helårsgræsning forholdsvis nemt vil kunne gennemføres i 43,1% af kontrakterne. Det er vurderet ud fra krav om, at arealet skal have tør bund og skov, eller skov lige op af hegningen der nemt kan hegnes med. En del af enhedens arealer er kyststrækninger foran digerne, hvor helårsgræsning vil kræve passage til højbundsarealer, det har vi ikke taget med i denne vurdering, de 43,1% er arealer, hvor helårsgræsning ikke vil kræve en større indsats.

Kontrakter egnet til helårsgræsning

Vurderet ud fra arealernes størrelse, er helårsgræsning mulig på 29% af enhedens arealer, uden en større indsats. En stor del af enhedens arealer vurderes at være for fugtige og uden naturligt læ, hvor helårsgræsning vil kræve en større indsats, men der er flere tørre hede- plantage- og skovrejsningsarealer, hvor helårsgræsning vil være oplagt.

Areal egnet til helårsgræsning

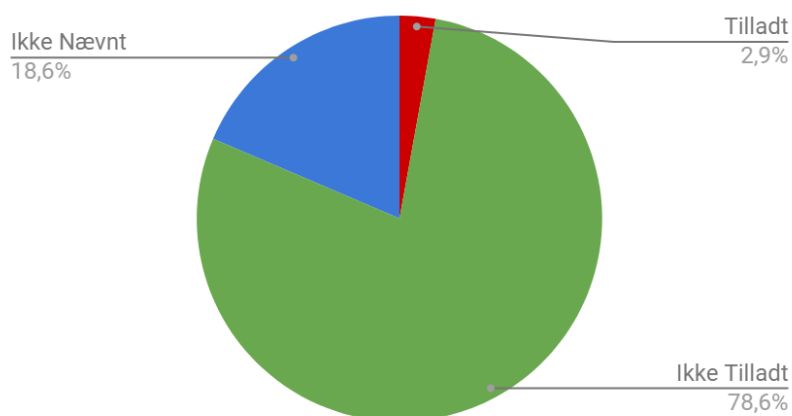

Ingen tilskudsfordring

Forskerne anbefaler at de store planteædere på naturarealer ikke tilskudsfodres. Dyrene skal være i et passende antal, der kan leve udelukkende af vegetationen på arealet. Om vinteren vil dyrene æde træopvækst, skrælle bark og lave opråd, hvilket er vigtige effekter for biodiversiteten, og som ophører eller begrænses ved tilskudsfodring. Effekten af helårsgræsning kan derfor ikke opnås, hvis det kombineres med tilskudsfodring.

Tilskudsfodring er oftest kun efterspurgt af dyreholderen i forbindelse med vintergræsning, da vintergræsning kun er tilladt i en enkelt kontrakt, er det forventeligt at tilskudsfodring overvejende ikke er tilladt. Den ene kontrakt, der tillader helårsgræsning, tillader også fodring. Dermed er der ikke en eneste kontrakt i enheden Vadehavet, der lever op til forskernes anbefalinger om helårsgræsning uden tilskudsfodring. Helårsgræsning uden tilskudsfodring bør indføres på styrelsens større hede- plantage- og skovrejsningsarealer.

Ingen tilskudsfodring fordelt på kontrakter

Tilskudsfodring er tilladt i to kontrakter, den ene er kontrakten med helårsgræsning på 0,4 hektar, den anden er en kontrakt på 2,7 hektar, hvor der ikke står nævnt i kontrakten om det er

helårsgræsning eller sommergræsning. Begge kontrakter er små folde, beliggende omkring dyreholderens egen bolig.

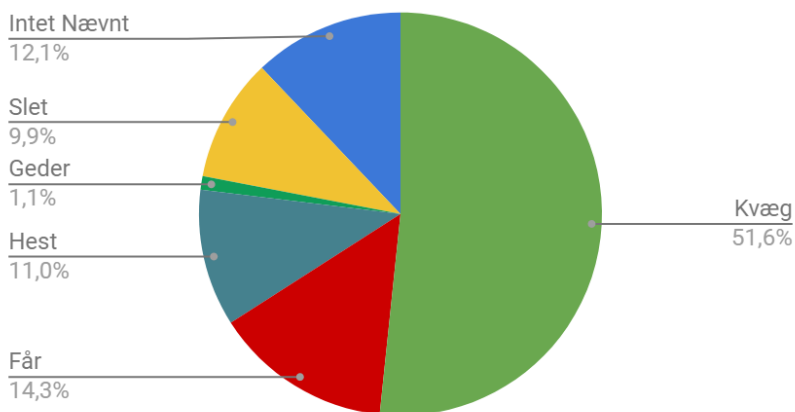
Dyreart

Kvæg er den mest udbredte græsser med 51,6 % af kontrakterne efterfulgt af får med 14,3 %. Får frarådes på naturarealer, da deres græsningsadfærd er u hensigtsmæssig for biodiversiteten, særligt for blomstrende urter og de dertil knyttede arter. Får bør skiftes ud med andre af de anbefalede dyr, f.eks. kvæg og heste.

Hest er nævnt i 11% af kontrakterne, men oftest kun som en valgmulighed mellem kvæg og heste, det er derfor uvist, hvor mange af disse arealer, der i praksis afgræsses med heste.

I 12,1% af kontrakterne er der ikke nævnt en art og det er uvist hvilken art, der i praksis benyttes.

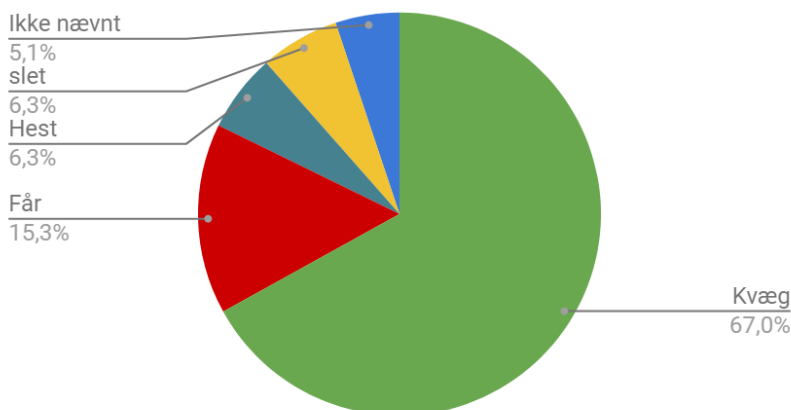
Dyreart fordelt på kontrakter

Når dyreart fordeles på antal hektar, bliver kvæg og får endnu mere dominerende.

Geder står kun i en enkelt kontrakt på 0,4 hektar og udgør derfor mindre end en promille af arealet. Heste nævnes kun på 6,3% af arealet, men her er der tale om kontrakter hvor heste er en mulighed, men ikke hvor de nødvendigvis er valgt.

Dyreart fordelt på areal

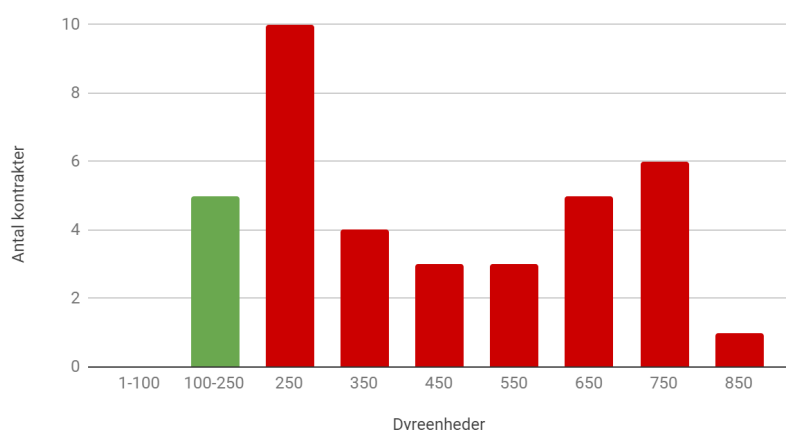

Græsningstryk

37 kontrakter har et græsningstryk på 181-885 kg. pr. hektar, som det ses på grafen. Det anbefalede græsningstryk i danske naturtyper er 100-250 kg. planteæder pr. hektar, afhængig af fødemængden på arealet, markeret med den grønne søjle på grafen. Blot 5 ud af 37 kontrakter ligger inden for det anbefalede interval. De øvrige 32 kontrakter tegner et billede af markant overgræsning.

De øvrige 36 kontrakter skriver blot ”passende græsningstryk” uden nærmere uddybning og kunne derfor ikke inddrages i grafen. Vurderet ud fra at disse kontrakter også er sommergræsning, med krav om lav vegetation midt september, vil græsningstrykket på disse ligne græsningstrykket i de 37 kontrakter, vist i grafen. En enkelt kontrakt stak ud med et græsningstryk på 1600 kg. pr. hektar, den er ikke vist på grafen.

Græsningstryk DE pr. ha.

Det anbefalede græsningstryk er så lavt, at dyrene ikke kan nå at æde al vegetationen om sommeren, hvilket giver urterne mulighed for at blomstre og sætte frø, til gavn for både planterne og de tilknyttede arter. I løbet af vinteren æder dyrene i bund og samtidig æder de træopvækst og holder arealerne lysåbne. Det giver lysåbne arealer med rig blomstring om sommeren. Det kræver at dyrene ikke tilskudsfordres om vinteren, da det mindsker den mængde træopvækst dyrene æder. På den måde hænger helårsgræsning uden tilskudsfordring og lavt græsningstryk uløseligt sammen. Alle tre anbefalinger skal være i spil samtidig, for at få den ønskede effekt på naturen.

Græsses der kun om sommeren, vil dyrene ofte æde græs og urter, før de går på træer og buske. Græsningstrykket skal derfor være så højt at dyrene får ædt op i løbet af sommeren, for at presse dem til at æde træopvækst og holde arealet lysåbent. Konsekvensen bliver dog at urterne ikke når at blomstre og sætte frø og over tid forsvinder både urterne og de tilknyttede insekter og fugle fra arealet. Det høje græsningstryk på enheden Vadehavets arealer skyldes således at arealerne forsøges holdt lysåbent med sommergræsning, frem for den anbefalede metode med helårsgræsning.

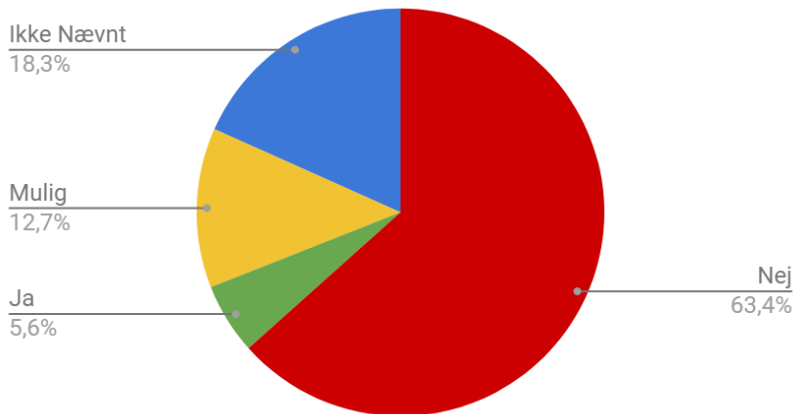
Samgræsning

For at opnå en varieret effekt på vegetationen, anbefaler forskere samgræsning med flere forskellige planteædere. Forskellige planteædere æder forskelligt af vegetationen og samtidig påvirker deres adfærd arealet forskelligt bl.a. med optråd, rullepladser, skrab med horn, skrælning af bark mm. En større variation af planteædere, medføre en større variation og dynamik på arealet, der i sidste ende skaber flere levesteder.

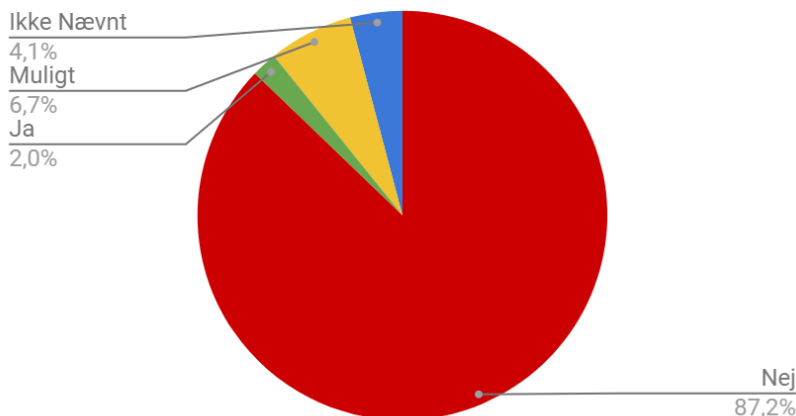
Samgræsning er kun et krav i 5,6% af kontrakterne, som dækker 2,0% af enhedens samlede græsningsarealer. Dertil er samgræsning muligt i 12,7% af kontrakterne, der dog kun dækker 6,7% af det samlede areal.

Af de 4 kontrakter med samgræsning er den ene med kvæg og heste, mens de tre andre er med kvæg og får. I de kontrakter, hvor samgræsning er en mulighed er det en kombination af kvæg og heste. Det vurderes at samgræsning kan åbnes som en mulighed på alle arealer, der ikke kræver særlige hensyn.

Samgræsning fordelt på kontrakter

Samgræsning fordelt på areal

Ophævelse af skovgærdet

Forskerne anbefaler at skovgærdet ophæves, således at lysåben natur og skov hegnes sammen og dyrene frit kan bevæge sig imellem naturtyperne. Det skaber de brede, varierede overgange som rummer mange levesteder og en høj biodiversitet. Dertil skaber dyrenes færden i skovene mange levesteder for skovtilknyttede arter.

Det frarådes at sætte hegnslinjen langs med skovkanten, som det ellers er udbredt, men anbefales at man hegner hele eller dele af skoven med.

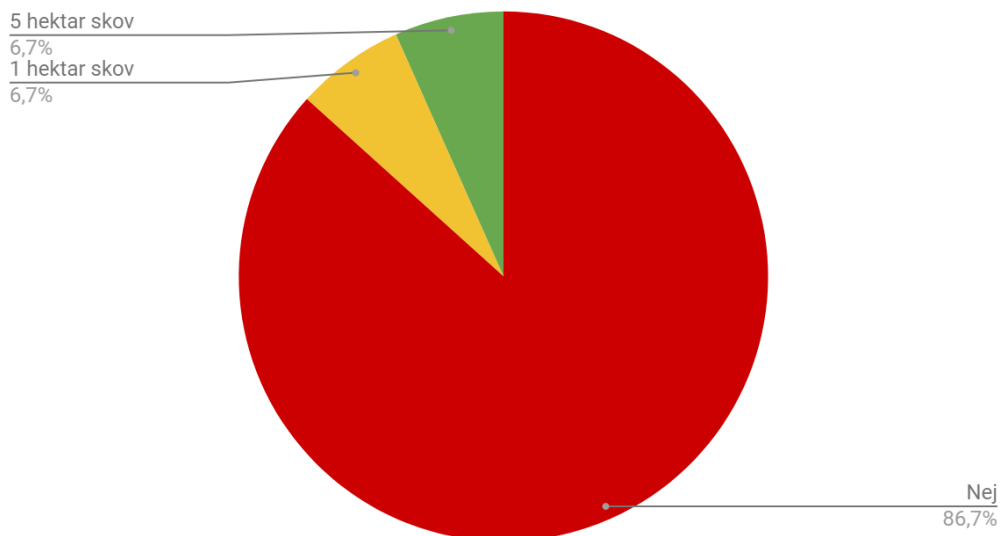
Ophævelse af skovgærdet er kun muligt, hvor der er skov i området, hvilket ikke er tilfældet på store dele af enhedens arealer. Der er 29 kontrakter, hvor der indgår skov. For disse kontrakter har vi

vurderet om hegnet er sat langs med skoven, således at skovgærdet opretholdes, eller om hele eller dele af skoven er inddraget i hegningen. Det er opgjort i en 0-1 relation, hvor vi har godkendt et areal, for at have ophævet skovgærdet, hvis det er ophævet i en del af hegningen, også selvom skovgærdet er opretholdt i den øvrige del af samme hegning.

Enheden Vadehavet har valgt at opretholde skovgærdet i 86,7% af de kontrakter, der har skov på arealerne. Kun 4 hegninger, havde inddraget en del af skoven. I to af hegningerne, var der dog kun tale om en hektar skov eller mindre, hvilket er for lidt til at skabe den ønskede dynamik. De to sidste kontrakter inkluderede mindst fem hektar skov, hvilket er godkendt.

En grund til at skovene hegnes ude kan være økonomiske interesser i skovdriften. I så fald, kompromitterer de økonomiske interesser biodiversiteten i både skovene og de omkringliggende lysåbne arealer.

Skovgærde ophævet

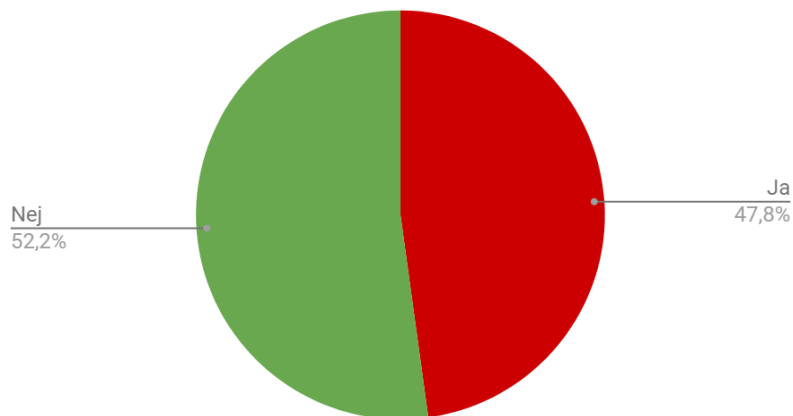

Store sammenhængende hegninger

Forskerne anbefaler at hegninger laves så store som muligt og inkluderer flest muligt forskellige naturtyper, for at sikre størst mulig variation, plads til naturlige dynamikker og brede overgange imellem forskellige naturtyper. Der er en tendens til at det kun er tørre, lysåbne arealer, der hegnes og skov, søer, vandløb og moser hegnes fra. Dette resulterer i en række mindre hegninger af lysåbne pletter, der ifølge forskere burde samles i en større hegning, der også hegner de mellemliggende arealer med.

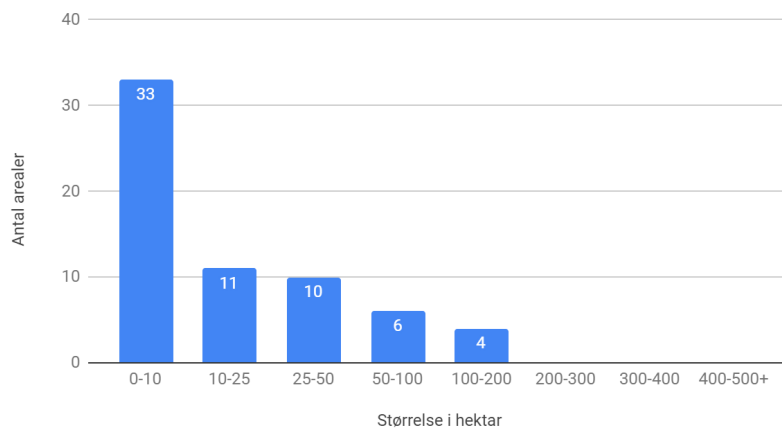
Det vurderes at der i 47,8% af kontrakterne er mindst to hegninger, der med fordel kan samhegnes.

Kontrakter hvor arealet er opdelt i flere hegninger

Hegningerne er generelt små og isolerede. Halvdelen af kontrakterne rummer ikke en hegning på over 10 hektar og kun 4 kontrakter rummer hegninger på over 100 hektar. 9 kontrakter kunne ikke indgå i vurderingen, grundet manglende kortbilag. Sammenlignes hegningerne med Naturstyrelsens øvrige arealer, (se GISkortet) er der store muligheder for at udvide og samle hegningerne og netop skabe de store sammenhængende arealer som forskere efterlyser.

Størrelse på hegningerne

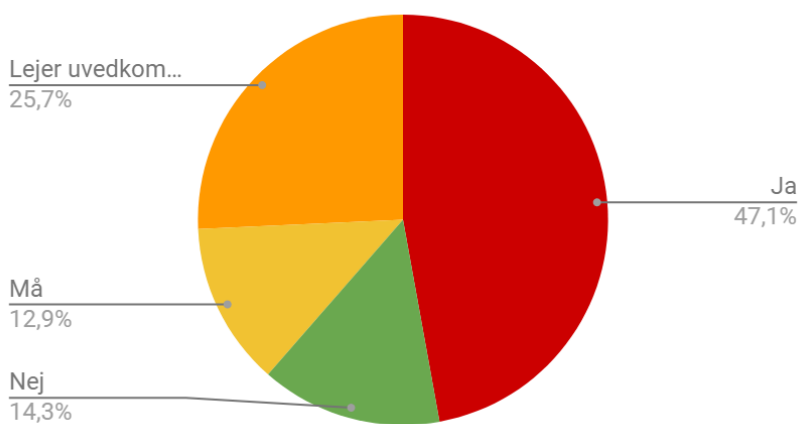
Ophør med enkeltbetaling

Forskerne anbefaler at naturstyrelsen ophører med at hjemtage enkeltbetaling, også kaldet grundbetaling. Forskere fra Københavns Universitet skriver følgende i rapporten til Naturstyrelsens servicetjek:

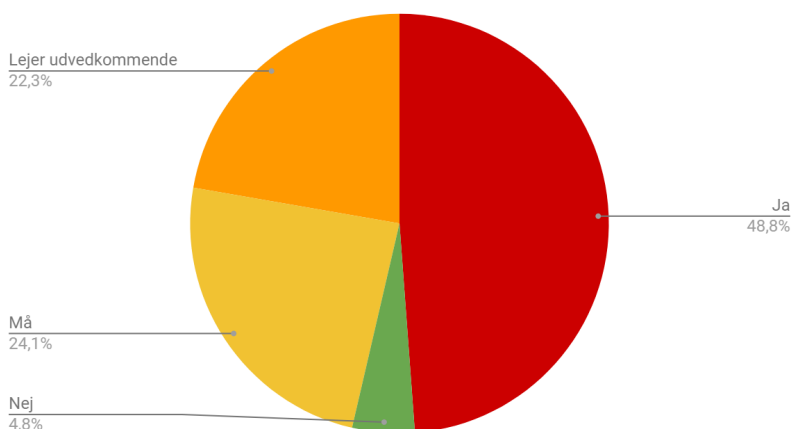
”Forskerne anbefaler at naturstyrelsen forvalter arealerne med fokus på natur og biodiversitet og ophører med at forvalte efter produktionshensyn. Som produktionshensyn nævnes hjemtagning af støtteordninger, der kræver naturødelæggende aktiviteter på arealerne f.eks. kravet om fast lavt plantedække i midt september, da det kræver overgræsning om sommeren eller slåning i sensommeren. Hjemtagning af grundbetaling kræver, at der ikke vokser buske eller træer op på arealet og er således en begrænsning for biodiversiteten i området.”

Der blev ikke fundet kontrakter, der er berettiget til enkeltbetaling og hvor enkeltbetalingen ikke må hentes hjem. 14,3% af arealerne hjemtages der ikke enkeltbetaling, men med den forklaring i kontrakten, at arealet ikke er berettiget. På 25,7% af arealerne er det ikke forpagter, men Naturstyrelsen selv, der står for at hente støtten hjem, der står i de fleste af disse kontrakter, at forpagteren skal forvalte arealet således at det lever op til kravene for enkeltbetaling. I 47,1% af kontrakterne overdrages betalingsrettighederne til forpagteren, som i kontrakten forpligtes til at vedligeholde betalingsrettighederne. Skulle forpagteren miste betalingsrettigheder undervejs, er han forpligtet til at betale for det økonomiske tab, som Naturstyrelsen vil lide som følge af de mistede betalingsrettigheder.

Enkeltbetaling fordelt på kontrakter

Enkeltbetaling fordelt på areal

Enkeltbetaling fordelt på antal hektar viser, at der kun er 4,8% af enhedens græsningsarealer, som er fritaget for enkeltbetaling, formentlig fordi disse arealer ikke kan leve op til kravene for udbetaling. På 24,1% af arealet er det tilladt at hjemtage enkeltbetaling ifølge kontrakten, men ukendt om forpagteren faktisk gør det. Naturstyrelsen formodes at ligge inde med betalingsrettigheder til de

Øvrige knap 2/3 af deres arealer. Det skal dog tilføjes at der i nogle kontrakter ikke er betalingsrettigheder til hele arealet i kontrakten, hvilket der ikke er taget højde for i grafen.

Enkeltbetaling må siges at være gennemgående på enhedens græsningsarealer og dermed er kravet om lavt plantedække i midt september dominerende for forvaltningen i praksis. Det motiverer til at slå arealet i sensommeren med store omkostninger for biodiversiteten, især for blomstrende urter og insekter samt insektædende fugle og flagermus. Det ødelægger desuden jordstrukturen og muligheden for tuedannelse, der er vigtig for vegetation og smådyr.

Samtidig begrænses muligheden for helårsgræsning, idet dyrene vil komme til at mangle føde i løbet af vinteren, når det hele skal være ædt eller slået i midt september. Manglende helårsgræsning vil ofte føre til et større forbrug af maskiner til rydning af vedopvækst, denne maskinelle rydning skader også jordstruktur og tuedannelse.

Endelig medfører behovet for maskinadgang at eventuel afvanding nødvendigvis må opretholdes til skade for naturen i enhedens vådområder.

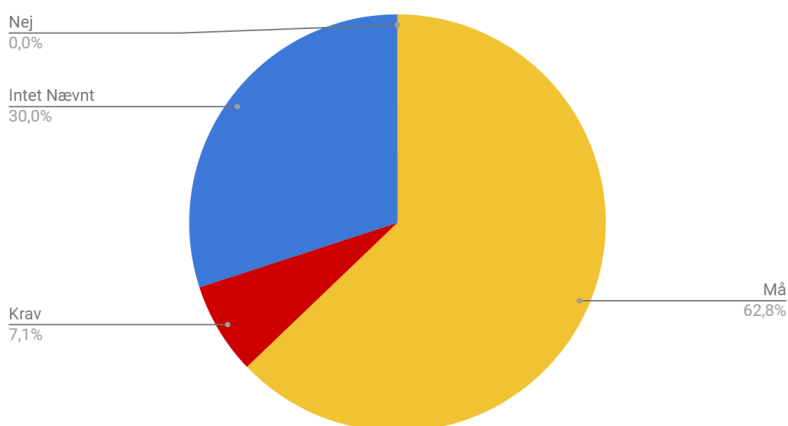
Det anbefales at Naturstyrelsen ophører med at hjemtage enkeltbetaling med mindre det er godtgjort at dette er muligt uden at skade natur og biodiversitet eller forhindre en genopretning af naturlig hydrologi og naturlig helårsgræsning ved naturligt lavt dyretryk.

Ophør af brakpudsning

Brakpudsning er en aktivitet, der ofte udføres i forbindelse med krav til udbetaling af enkeltbetaling. Forskere fraråder brakpudsning, da det medfører store skader på naturen. Brakpudsning fjerner alle blomster og dermed hindres blomsternes frøspredning, fjerner fødegrundlaget for insekterne og dermed også for insektædende fugle og flagermus. Dertil ødelægger maskinerne strukturen i jorden og hindrer tuedannelse, som er med til at skabe varierede levesteder for mange urter og smådyr.

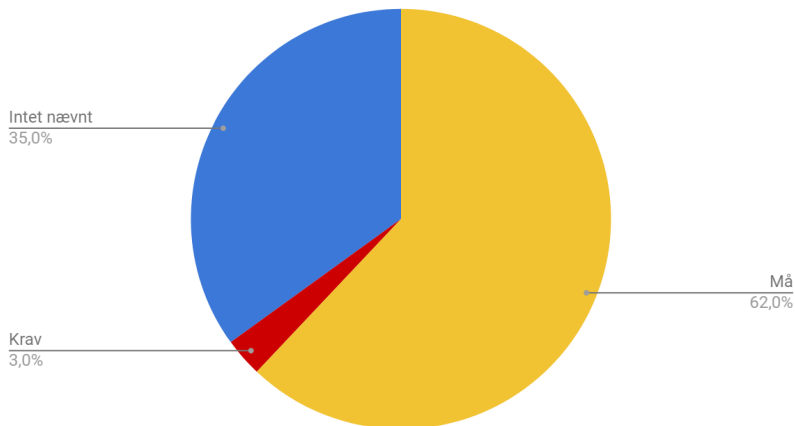
I gennemgangen af kontrakterne, blev der ikke fundet en eneste kontrakt, der forbød brakpudsning. I mange kontrakter var det ikke nævnt, i nogle kontrakter var det et krav, mens det i de fleste kontrakter var tilladt efter aftale, hvilket i grafen kaldes ”må”. På kortmaterialet er brakpudsning tydeligt udbredt, også på arealer, hvor det ikke står nævnt i kontrakterne eller som er kategoriseret som ”må”. Der er ikke naturmæssige argumenter for at brakpudse et areal og forvaltningen formodes at være udelukkende økonomisk betinget.

Brakpudsning fordelt på kontrakter

Arealfordelingen af brakpudsning stemmer godt overens med kontraktfordelingen. Der er et større areal, hvor brakpudsning ikke er nævnt og arealer hvor brakpudsning er et krav falder til 3%.

Brakpudsning fordelt på areal

Naturmål eller naturhensyn nævnt i kontrakten

For at klæde forpagteren på til at varetage forvaltningen af arealet i kontraktperioden, kan man med fordel skrive naturhensyn og naturmål ind i kontrakten, forpagteren kan læne sig op af naturmålene og Naturstyrelsen har hånd i hanke med arealets udvikling.

I kontrakterne står der intet om hvilke naturhensyn der skal tages på arealerne. Der omtales heller ikke målsætninger for naturens udvikling på arealet, som forpagteren skal være opmærksom på. Kun for to af kontrakterne er der dog nævnt naturformål med naturplejen, i den første kontrakt står der:

”Formålet er at bekæmpe bjørneklo, samt vedligeholde og udvikle den typiske hede/eng-vegetation gennem græsning.”

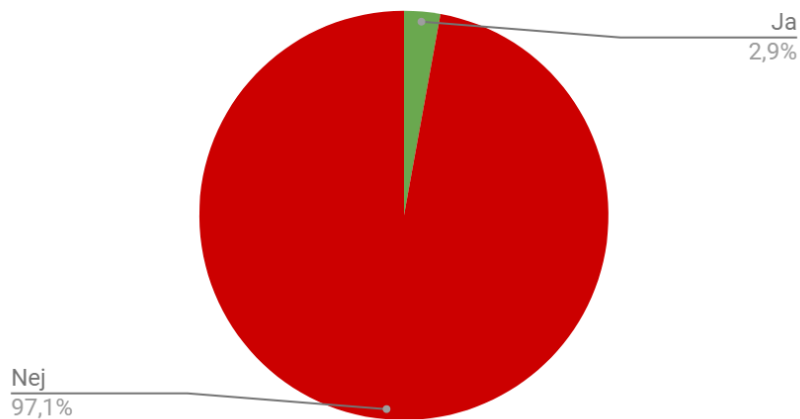
Formålsbeskrivelsen her er fin i forhold til hvad det anbefales at bruge græsning til, på eng- og hedearealer. Dog er der tale om sommergræsning, der ikke anbefales af forskere, hvis det beskrevne naturmål skal opnås.

Formålsbeskrivelsen i den anden kontrakt lyder:

”Formålet med græsningen er at strandengene til stadighed fremstår kort til gavn for ynglefugle.”

Her er tale om sommergræsning, der har til hensigt at holde vegetationen lav hele sommerperiode. Denne forvaltning hindrer urternes blomstring og frøsætning, samtidig med at fødegrundlaget ødelægges for insekter og insektædende dyr. Der er her tale om en forvaltning, der favoriserer enkelte fuglearter, med negative omkostninger for den øvrige biodiversitet i området.

Naturmål nævnt i kontrakten

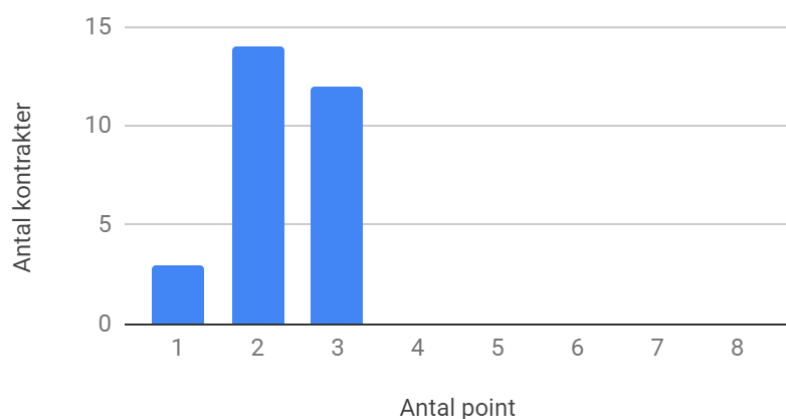
Score for den enkelte kontrakt

Hver kontrakt får ét point, for hver følgende forskeranbefaling kontrakten lever op til:

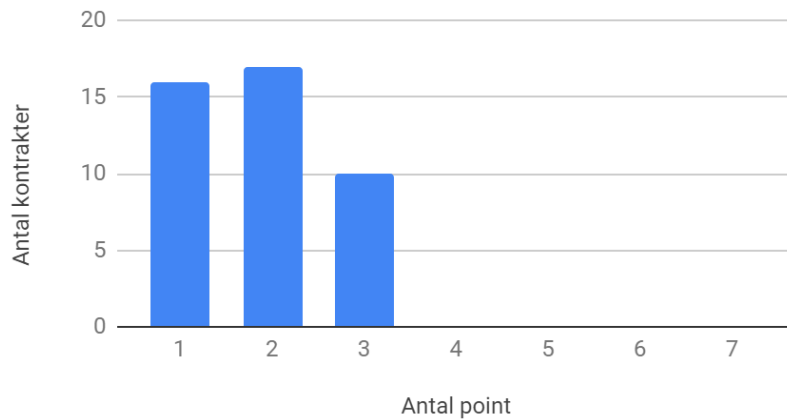
- Helårsgræsning
- Samgræsning
- Ingen tilskuds fodring
- Ophævelse af skovgærdet
- Arealet er en samlet hegning og ikke opdelt i flere mindre hegninger
- Afpudsning ikke tilladt
- Ingen enkeltbetaling hjemtages på arealet
- Naturmål eller -hensyn er nævnt i kontrakten

Anbefalingen om helårsgræsning gælder kun for de 29 kontrakter, hvor det vurderes at helårsgræsning er muligt. Disse 29 kontrakter kan få op til 8 point, hvor de 44 andre kontrakter kan få op til 7 point.

Kontrakter med op til 8 point

Kontrakter med op til 7 point

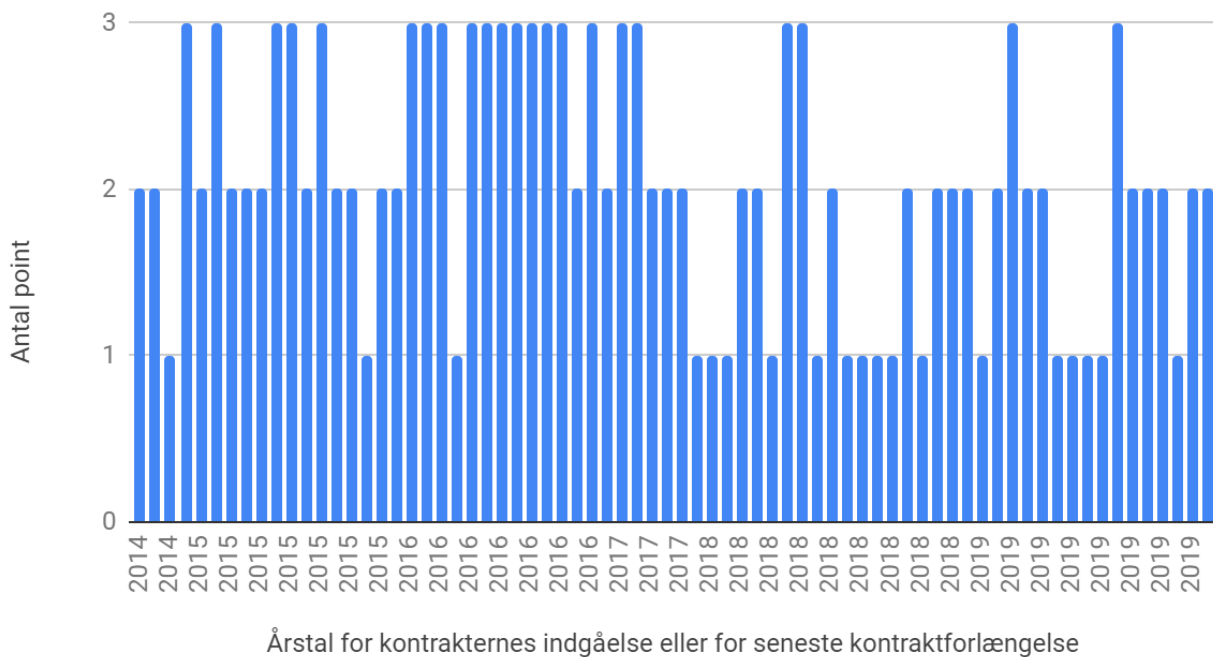
Der er ingen af kontrakterne der får mere end 3 point. Det vil sige at ingen af kontrakterne lever op til mere end 3 af forskeranbefalingerne.

De tre vigtigste forskeranbefalinger vurderes at være 1) helårsgræsning, 2) ingen tilskuds fodring, 3) opløsning af skovgærdet. Ingen af kontrakterne lever op til alle disse tre anbefalinger.

19 kontrakter får ét point. Pointet er givet fordi kontrakterne ikke tillader tilskuds fodring, men da alle 19 kontrakter heller ikke tillader vintergræsning, er der ikke tale om helårsgræsning uden tilskuds fodring, som forskernes anbefaling lyder på.

Da kontrakterne er af 5-årig varighed, er nogle kontrakter indgået i 2019, mens andre er indgået tilbage i 2014. For at vurdere om der er sket en udvikling i enhedens implementering af forskeranbefalinger over tid, er pointgivningen her sammenholdt med årstal for kontraktens indgåelse. Nogle kontrakter er forlænget indenfor perioden 2014-2019, og der har vi givet dem datoen for den seneste forlængelse, da det er den seneste dato, hvor enheden har forholdt sig til indholdet i kontrakten og haft mulighed for at lave ændringer.

Kontrakterne point sammenholdt med årstal

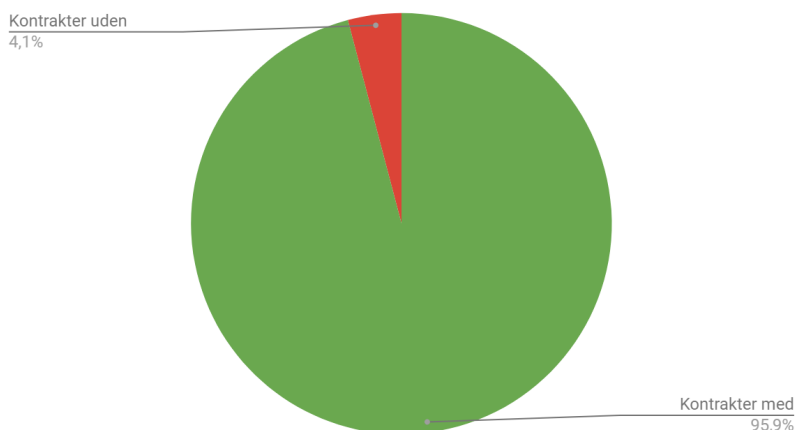

Der ses en højere pointgivning i 2015-2017 end i 2018-2019. Der er generelt implementeret færre forskeranbefalinger i kontrakterne indgået i 2018 og 2019, hvilket tegner et billede af, at der ikke har været et fokus på, at implementere forskeranbefalingerne i enheden over de seneste 5 år.

Prioritering af beskyttede arealer

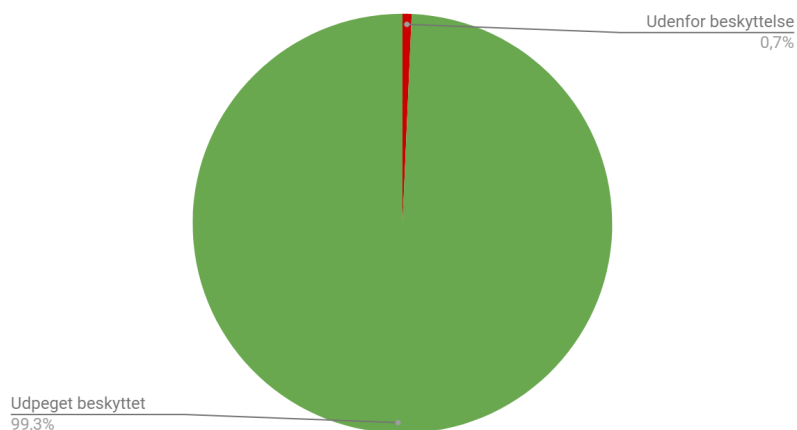
95,9 % af kontrakterne inkludere arealer, der ligger inden for Natura 2000 eller Naturbeskyttelsesloven. Her er den vilde natur under lovmæssig beskyttelse, alligevel er arealerne forvaltet ud fra krav om enkeltbetaling, der medfører store skader for de vilde arter på arealerne. Den nuværende lovgivning beskytter ikke de vilde arter imod produktion og økonomiske interesser, der ud fra gennemgangen, øjensynlig prioriteres på bekostning af biodiversiteten.

Kontrakter hhv. med og uden beskyttede arealer

Fordelt på areal er 99,3% af arealet udpeget under Natura2000 eller Naturbeskyttelsesloven.

Arealer udpeget til beskyttet natur

Græsningsaftaler

Blandt kontrakterne er 17 græsningsaftaler, der adskiller sig fra forpagtningsaftaler ved at Naturstyrelsen beholder eventuelle betalingsrettigheder på arealerne, samt det overordnede ansvar for løbende forvaltning og vedligehold. Dyreholderen står kun for selve dyrene. Dette bør kun benyttes, hvis der er særlige hensyn at tage på arealet, der gør at betalingsrettigheder samt øvrige ansvar for arealet ikke kan overdrages til dyreholderen.

I gennemgangen er der dog ikke fundet forskelle i forvaltningen af disse arealer, sammenlignet med de øvrige arealer. Det er derfor uklart hvorfor disse 17 aftaler er lavet som græsningsaftaler, frem for forpagtningsaftaler.

Sammenfatning af resultater for de 8 anbefalinger

- Helårsgræsning

Udført på under 0,1% af enhedens græsningsarealet. Det vurderes at helårsgræsning uden videre kan udføres på mindst 29% af enhedens græsningsarealer.

- Ingen tilskuds fodring

Udført i alle kontrakter, på nær to.

Den eneste kontrakt, der tillader vintergræsning tillader også tilskuds fodring, så ingen af kontrakterne lever op til forskeranbefalingen om helårsgræsning uden tilskuds fodring.

- Samgræsning

Udført på 2,0% af græsningsarealerne. Det er yderligere en mulighed på 5,6% af arealet. Det vurderes at samgræsning kan åbnes op som en mulighed på de fleste arealer.

- Ophævelse af skovgærdet

Udført på 6,7% af de kontrakter, hvor der er skov på arealet. Det vurderes at skovgærdet kan ophæves på samtlige relevante arealer.

- Store, sammenhængende hegninger

I 47,8% af kontrakterne kan mindst to hegninger med fordel lægges sammen. Dertil bør Naturstyrelsen se på om hegningen kan udvides yderligere og inkluderer flere naturtyper.

- Ophør med hjemtagning af enkeltbetaling

Udført på 4,8% af enhedens græsningsarealer.

- Ophør af brakpudsning

Ingen af kontrakterne fraskriver muligheden for at brakpudse arealet. I to kontrakter er der eksplicit krav om at brakpudsning.

- Naturmål eller naturhensyn nævnt i kontrakten

Udført i to kontrakter, svarende til 2,7% af kontrakterne.

Konklusion

Kontrakterne er blevet vurderet i forhold til otte forskeranbefalinger.

Ingen af kontrakterne lever op til mere end tre af de otte anbefalinger.

Ingen af kontrakterne lever op til de tre højest prioriterede anbefalinger samtidig.

Det vurderes at forskernes anbefalinger ikke er blevet implementeret i enhedens forvaltning.

Der ses ikke en positiv udvikling over tid, tværtimod er der en tendens til, at nyere kontrakter får færre point end ældre kontrakter i den undersøgte femårsperiode.

Enkeltbetaling er gennemgående for enhedens arealer og forvaltningen er styret af krav om fast lav vegetation i midt september, for at få enkeltbetalingen udbetaling. Det er en økonomisk interesse, der både forhindrer implementering af forskeranbefalingerne og resultere i udbredt naturødelæggende aktiviteter på arealerne i form af alt for intensiv sommergræsning og brakpudsning.

Græsningen er præget af små, isolerede hegninger, der ikke formår at skabe sammenhæng imellem naturtyperne. Der hegnes næsten udelukkende støtteberettiget naturtyper og græsningen udføres i højere grad som et redskab til at hjemtage enkeltbetaling, end et redskab til at skabe levesteder og fremgang for biodiversiteten.

Politiske anbefalinger

Der er behov for en lovgivning, der beskytter naturarealer imod produktion og økonomiske interesser, der forringer biodiversiteten på arealerne.

Der er behov for at Naturstyrelsens økonomiske rammer ændres, så Naturstyrelsen ikke skal finansiere egne aktiviteter igennem hjemtagning af enkeltbetaling og skovdrift. Hvis der er politisk vilje, bag løfterne om at afhjælpe biodiversitetskrisen, skal biodiversiteten prioriteres på finansloven, frem for nu, hvor biodiversiteten forventes at levere et ukendt millionbeløb hvert år til statskassen i form af EU-støtteordninger, flis og tømmer.

Litteratur

Servicevejledning Naturstyrelsens forvaltning af lysåbne arealer (2019) Orbicon
Virkemiddelkatalog for natur, (2019) Århus Universitet